

Eerbeek, Händelstraat

Nader onderzoek beschermde soorten Omgevingswet

Gemeente Brummen

sab adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

info@sab.nl - www.sab.nl

In opdracht van:	Bemog-Draisma Ontwikkelcombinatie BV
Contactpersoon:	Gert-Jan Haandrikman
Opsteller:	René van Gestel
Velbezoeken uitgevoerd door:	Jurrian Bakker
Collegiale toetser:	Iris Baijens
Datum oplevering:	11 juli 2024
Projectnummer:	220470.02
Foto voorblad:	Besluitgebied gezien vanuit zuidoosthoek

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staan bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om aan onze standaard te voldoen, wordt ecologisch onderzoek enkel uitgevoerd door deskundigen zoals bedoeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en zoals is beschreven in artikel 7.197j, lid 2, onder a van de Omgevingsregeling. Ecologen in opleiding tot deskundige werken altijd onder begeleiding van een deskundige. Dat neemt niet weg dat ecologisch onderzoek altijd een momentopname is.

SAB is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassing van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van SAB. De opdrachtgever vrijwaart SAB voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Disclaimer tekst

Bij het samenstellen is de grootst mogelijke zorgvuldigheid nagestreefd. Toch kan de informatie in deze uitgave niet juist of onvolledig zijn.

De Opdrachtgever is hiervoor niet aansprakelijk. Als u van mening bent dat er beeldmateriaal is gebruikt waarover u het beeldrecht heeft, neem dan contact op met de opdrachtgever via onze website of bovengenoemde adres.

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen, in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.1	Besluitgebied	3
1.2	Kwaliteitsborging	6
1.3	Definitie product	7
2	Wettelijk kader	8
2.1	Verboden en specifieke zorgplicht	8
2.2	Opzetvereiste	9
3	Ecologie van soorten	10
3.1	Steenuil	10
3.2	Das	10
4	Onderzoekmethodiek	12
4.1	Steenuil	12
4.2	Das	13
5	Resultaten en effectbeoordeling	17
5.1	Steenuil	17
5.2	Das	19
6	Conclusie en advies	39
6.1	Vergunning flora- en fauna-activiteit nodig?	39
6.2	Vergunning aanvragen	39
6.3	Mitigerende maatregelen	40
6.4	Broedperiode en specifieke zorgplicht	40
6.5	Vervolgstappen	41

Geraadpleegde literatuur

Bijlage 1: resultaten cameravallen bij burchten

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Tussen de Ringlaan en de Händelstraat te Eerbeek bevindt zich een maïsakker. Het voornemen bestaat om hier woningbouw te realiseren. De akker zal hiervoor worden verwijderd en mogelijk ook de aanwezige houtopstanden.

Deze ruimtelijke ontwikkeling past niet binnen het huidige omgevingsplan. Hiervoor dient derhalve een ruimtelijke procedure te worden doorlopen en moet de haalbaarheid van het nieuwe plan worden aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In dit kader heeft SAB reeds een quick scan natuur (SAB, 2024) uitgevoerd. Uit deze quick scan blijkt dat op voorhand de aanwezigheid van leefgebied van de das en steenuil niet kan worden uitgesloten. Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar deze soorten uiteen.

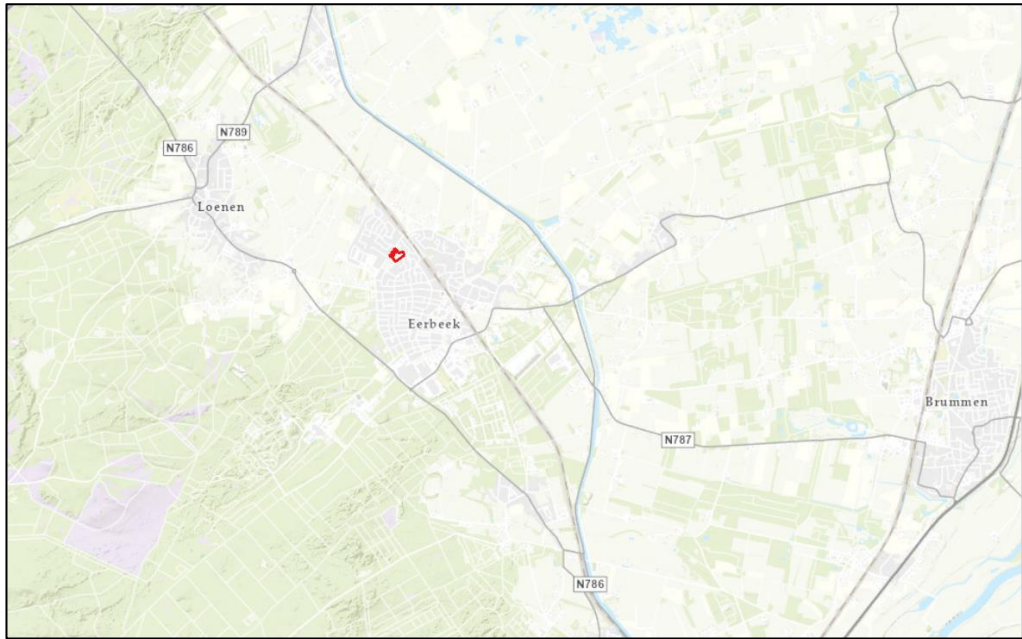
Het doel van het hierna beschreven onderzoek is om de aan- of afwezigheid aan te tonen van voornoemde soorten en om vast te stellen wat de functies van het besluitgebied en het omliggende terrein voor deze soorten zijn. Uiteindelijk wordt op basis van deze bevindingen een advies uitgebracht over de wettelijke consequenties hiervan en eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.1 Besluitgebied

1.1.1 Huidige situatie

Het besluitgebied bevindt zich aan de noordwestelijke rand van Eerbeek (gemeente Brummen, provincie Gelderland). In de omgeving van het besluitgebied liggen agrarische gronden en stedelijk gebied. In de nabijheid ligt ook de Veluwe.

De directe omgeving van het besluitgebied kenmerkt zich voornamelijk door de aanwezigheid van woonhuizen. In het noorden en westen grenst het besluitgebied aan de Ringlaan en een aantal woningen en maatschappelijke/sportvoorzieningen. In het zuidoosten grenst het besluitgebied aan een bomenrij en in het zuiden aan het Kibepad en een kinderboerderij. In het oosten grenst het gebied aan de Händelstraat waar woningen zijn te vinden. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het besluitgebied weer.

Topografische kaart met de ligging van het besluitgebied ten opzichte van de omgeving (rood omkaderd). Bron: Esri.

Topografische kaart met de ligging van het besluitgebied (rood omkaderd). Bron: Esri.

Luchtfoto met de ligging van het besluitgebied (rood omkaderd). Bron: Esri.

Het besluitgebied bestaat uit een maïsakker en twee houtopstanden die langs de randen van het besluitgebied liggen. Het kleinste bosje bevindt zich aan de noordwestzijde van het besluitgebied. Het grotere bosje ligt langs de zuidwestelijke rand van het besluitgebied. De westelijke rand van het besluitgebied dat langs de Ringlaan ligt, bestaat uit kort gemaaid grasland. Het besluitgebied is volledig omheind behalve aan de zijde van de Ringlaan. Navolgende afbeeldingen geven een beeld van het besluitgebied ten tijde van het veldbezoek van de quick scan natuur op 1 december 2023.

Aanzicht westzijde besluitgebied;

Aanzicht zuidzijde besluitgebied;

Aanzicht oostzijde besluitgebied;

Aanzicht westelijke hoek besluitgebied.

1.1.2 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie zal woningbouw worden gerealiseerd. Het stedenbouwkundig ontwerp voorziet in circa 60 woningen, bestaande uit zowel grondgebonden als gestapelde woningen. Het is nog onbekend of de aanwezige kleine houtopstanden behouden blijven. Daarom wordt uitgegaan van een worstcasescenario waarbij al het groen in het besluitgebied wordt verwijderd.

1.2 Kwaliteitsborging

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staat bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om te allen tijde aan onze standaard te voldoen, hanteren wij de volgende werkwijze:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd conform geldige onderzoeksprotocollen, zoals het vleermuisprotocol (2021), de kennisdocumenten van BIJ12 en de soortinventarisatieprotocollen van het NGB (2023).
- Het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een ecologisch deskundige verstaan we de definitie zoals aangehouden wordt door de RVO (www.rvo.nl).

Een ecologisch deskundige is een persoon met aantoonbare specifieke ecologische kennis en ervaring. Hij of zij geeft ecologisch advies en/of begeleidt werkzaamheden op het gebied van habitats (natuurlijke leefgebieden) en soorten. En heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hiermee bedoelen we dat de ecologisch deskundige:

- de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten (her)kent;*
- kennis heeft van algemeen erkende onderzoeksmethoden;*
- ecologische werkprotocollen kan uitwerken;*
- specifieke maatregelen kan begeleiden.*

- Nadat het eerste conceptrapport gereed is, beoordeelt een collega het rapport op inhoud en vorm. De auteur verwerkt de geplaatste opmerkingen of bespreekt deze met de beoordelaar om zo tot een eensluidend advies te komen.

1.3 Definitie product

Het product wat in deze rapportage geleverd wordt is een “nader onderzoek beschermde soorten” conform de begrippenlijst van het Netwerk Groene Bureaus (NGB 2020) en omvat daarmee alle eisen die het NGB aan dit product stelt.

2 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Omgevingswet (wetten.overheid.nl). De artikelen waarin in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen allen uit deze wet.

2.1 Verboden en specifieke zorgplicht

In het geval een activiteit mogelijke gevolgen heeft voor van nature in Nederland levende wilde planten en dieren is onder de Omgevingswet sprake van een flora- en fauna-activiteit. Voor deze soorten geldt dan de zogenaamde specifieke zorgplicht (artikel 11.27 Bal). Voor soorten die hier niet onder vallen, zoals uitheemse soorten, geldt wel nog de algemene zorgplicht (artikel 1.6 en 1.7 Omgevingswet). Daarnaast moet hoe dan ook voor ieder dier voorkomen worden dat het onnodig lijdt (artikel 11.28 Bal).

Onder de specifieke zorgplicht moeten alle activiteiten zoveel mogelijk en redelijkerwijs voorkomen worden die iemand verricht waarvan die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor alle in het wild levende planten en dieren. De specifieke zorgplicht vraagt ook nadrukkelijk aandacht voor dieren en planten van bijlage II van de Habitatrichtlijn, van schadelijke handelingen vrijgestelde soorten van het beschermingsregime 'andere soorten' en soorten van rode lijsten

Daarnaast is voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er gelden aparte en strengere beschermingsregimes voor 'vogelrichtlijnsoorten' (artikel 11.37 t/m 11.40 Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)), voor 'habitatrichtlijnsoorten' (artikel 11.46 t/m 11.48 Bal) en voor 'andere soorten' (artikel 11.54 Bal). Voor de soorten die onder deze beschermingsregimes vallen geldt dat bij aanwezigheid van deze soorten schadelijke handelingen voorkomen moeten worden

2.1.1 Vogelrichtlijnsoorten

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten (Artikel 11.37 Bal), geldt voor:

- a) Het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van levende vogels;
- b) Het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
- c) Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels;
- d) Het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de

nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

2.1.2 Habitatrichtlijnsoorten

Voor flora- en fauna-activiteit zijn de volgende verboden van belang voor dieren en planten genoemd op de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern (Artikel 11.46 Bal):

- a) Het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren
- b) Het opzettelijk verstoren van dieren;
- c) Het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren;
- d) Het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren;
- e) Het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

2.2 Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

3 Ecologie van soorten

3.1 Steenuil

De steenuil is een honkvaste soort die het gehele jaar in een klein territorium van enkele honderden meters verblijft. Het jachtgebied bestaat uit open terrein met lage vegetatie. Nesten worden het gehele jaar ook als verblijfplaats gebruikt. Nestplaatsen bevinden zich op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in agrarisch cultuurlandschap en aan dorpsranden. Nesten worden hier in boomholten, nestkasten of nauwe ruimten in gebouwen gemaakt. De soort broedt vanaf maart tot mei. De jongen vestigen zich op korte afstand van het ouderlijk territorium (SOVON 2002, BIJ12 2017a).

3.2 Das

3.2.1 Biotoop

De das leeft in allerlei soorten biotopen en heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap, met akkers, bosjes, weiland en houtwallen. Leefgebied van de das moet voldoende dekking bieden, met weinig verstoring, een groot voedselaanbod, een bodem waarin ze goed kunnen graven en met een grondwaterstand lager dan 1,5 meter onder het maaiveld. De das is een omnivoor. Het belangrijkste voedsel voor de das zijn regenwormen. Daarnaast eten ze vruchten, noten, granen, paddenstoelen, knaagdieren, egels, slakken en insecten.

3.2.2 Burchten

Dassen leven overdag in burchten, die ze zelf graven en die vaak zijn gelegen in bosjes of houtwallen nabij gras- en akkerland (zoogdiervereniging.nl). Dassen gebruiken vaak vaste paden, zogenaamde wissels welke zijn te herkennen als uitgesleten paden. Wissels worden gemarkeerd door geursporen en met latrines. De das is een sociaal dier met sterke sociale banden. Ze leven in familiegroepen bestaande uit een volwassen koppel met eventueel jongen en jaarlingen. Dieren van buiten de familiegroep worden uit het territorium geweerd.

Burchten zijn de vaste voortplantings- en rustplaatsen van de das. Drie typen burchten zijn te onderscheiden.

3.2.2.1 Hoofdburchten

Hoofdburchten zijn relatief groot en het grootste deel van het jaar in gebruik.

3.2.2.2 Bijburchten

Deze zijn maar delen van het jaar in gebruik. Bijvoorbeeld bij verstoring van de hoofdburcht. Ook worden bijburchten gebruikt door jongvolwassen dieren binnen het territorium van de ouders of wanneer mannetjes na de geboorte van de jongen tijdelijk uit de hoofdburcht worden verdreven.

3.2.2.3 Vluchtpijpen

Vluchtpijpen liggen verspreid over het territorium en worden kort gebruikt bij naderend gevaar. Vluchtpijpen (en bijburchten) kunnen in korte tijd worden omgevormd tot hoofdburcht (BIJ12, 2017b).

4 Onderzoeksmethodiek

4.1 Steenuil

4.1.1 Territoriumonderzoek

Het doel van territoriumonderzoek is om te bepalen waar in en in de omgeving van het besluitgebied territoria van steenuilen aanwezig zijn. Het onderzoeksgebied bestaat in dit geval uit het besluitgebied en geschikte delen van het gebied van 500 meter hieromheen. Op deze manier wordt ook duidelijk waar de territoria van de steenuilen in de omgeving van het besluitgebied liggen. Zo wordt duidelijk hoe de situatie van het besluitgebied zich tot de omgeving verhoudt. Ook wordt zo duidelijk of, wanneer er steenuilen aanwezig zijn in het besluitgebied, er eventueel uitwijkmogelijkheden zijn voor deze uilen in de omgeving.

Het besluitgebied zelf is in zijn geheel onderzocht. Daarnaast is het onderzoeksgebied buiten het besluitgebied onderzocht vanaf de openbare weg, middels looproutes. Zie navolgende afbeelding voor de ligging van het onderzoeksgebied en de looproutes op de openbare weg buiten het besluitgebied. Sommige delen binnen 500 meter van het besluitgebied zijn niet onderzocht omdat deze onvoldoende geschikt zijn als leefgebied voor de steenuil.

Weergave van het onderzoeksgebied en de gelopen looproutes buiten het besluitgebied voor het territoriumonderzoek van de steenuil.

Het territoriumonderzoek is uitgevoerd conform het Soortinventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (2023), in de periode februari tot en met april. Het onderzoek bestond uit drie veldbezoeken, waarbij minimaal een maand tussen het eerste en het laatste veldbezoek zit. Elk veldbezoek is uitgevoerd door twee

ecologen. Tijdens de veldbezoeken zijn vanaf minimaal een half uur na zonsondergang gedurende circa twee uur territoriumroepen en sociale roepen van steenuilen genoteerd. Om dergelijke roepjes van de steenuil uit te lokken werden tijdens deze avondbezoeken ook de territoriumroep van het mannetje op verschillende locaties afgespeeld. Elk roepend mannetje vertegenwoordigt een territorium. In navolgende tabel is weergegeven wanneer de veldbezoeken zijn uitgevoerd en onder welke weersomstandigheden. In dit geval zijn alle veldbezoeken bij goede weersomstandigheden uitgevoerd. Weergegevens zijn tijdens de veldbezoeken geraadpleegd via de websites van het KNMI, Weer.nl en Buienradar.nl.

Tabel met onderzoeksgegevens.

Datum	Tijd zon onder	Tijd (start)	Tijd (eind)	Temperatuur (°C)	Wind (Bft)	Neer- slag	Onderzoeks- omstandig- heden
19-02-2024	17:56	20:00	22:00	8	2	Geen	Goed
06-03-2024	18:27	19:00	21:00	6-4	3-1	Geen	Goed
26-03-2024	19:00	19:45	21:45	11	3-2	Geen	Goed

4.1.2 Contact met uilenwerkgroep

Voor dit onderzoek is contact gelegd met de steenuilenwerkgroep De Steenuil Brummen. Hiervoor hebben we op 8 april 2024 een mail gestuurd naar de betreffende contactpersoon met de vraag om aanvullende informatie over de aanwezigheid van steenuilkasten en de bezetting ervan, alsmede de ligging van steenuilterritoria in het besluitgebied en de omgeving.

4.1.3 Sporenonderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd op 28 maart 2024 met de weersomstandigheden 8 graden Celsius, bewolkt en regenachtig en windkracht 2 Bft. Het onderzoek werd uitgevoerd van 9:00 uur tot 17:00 uur.

Dit sporenonderzoek heeft in het besluitgebied plaatsgevonden. Het doel van dit onderzoek is om een inschatting te maken van het gebruik van de steenuil van het besluitgebied. Er is voornamelijk gelet op de aanwezigheid van steenuilen zelf, braakballen en poepsporen (krijtstrepen). Daarnaast is buiten het besluitgebied een steenuilkast onderzocht in een bomengroep aan de Doornbosch Hofstede.

4.2 Das

Het dassenonderzoek is uitgevoerd conform het Kennisdocument Das (BIJ12, 2017b)

4.2.1 Bureauonderzoek

Middels bureauonderzoek is een beeld gevormd van de bekende verspreidingsgegevens van de das in en in de omgeving van het besluitgebied. De verspreidingsgegevens zijn op meerdere momenten gedurende het onderzoek geraadpleegd bij de NDFF, maar in ieder geval op 4 december 2023 en 2 mei 2024. Er is steeds naar de

waarnemingen van de afgelopen tien jaar gekeken. Daarnaast is de ArcGis-kaart-laag 'Fauna- Dassenburchten 1990-2012' geraadpleegd.

4.2.2 Sporenonderzoek

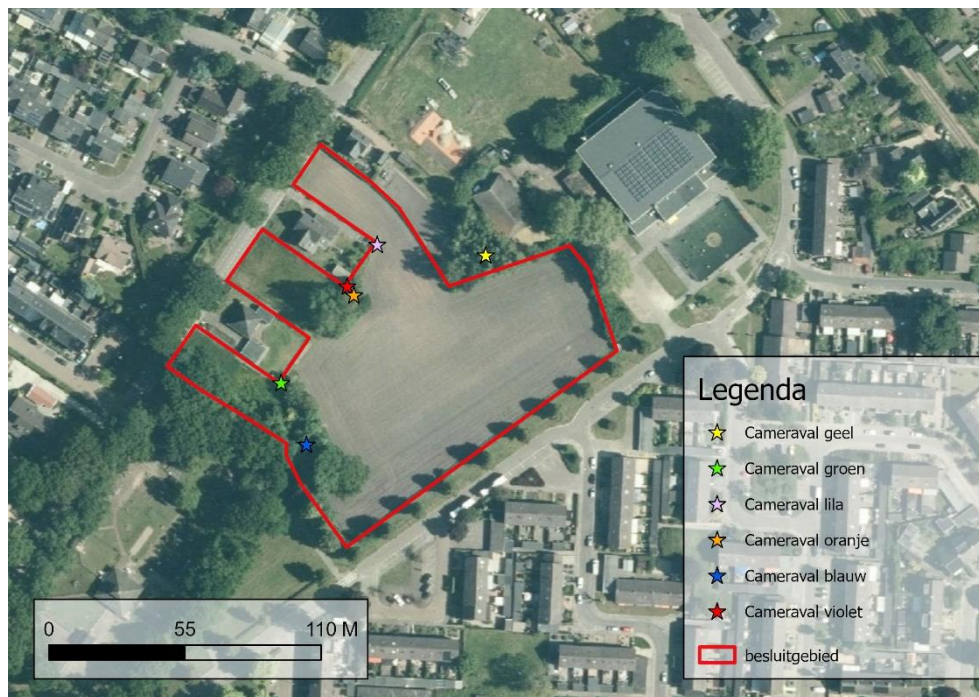
Tijdens verschillende veldbezoeken is onderzoek verricht naar aanwezigheid van sporen, zowel in het besluitgebied als de omgeving. Tijdens het sporenonderzoek is gezocht naar burchten, graafactiviteit, wissels, haar aan prikkeldraad, mestputjes, vraatsporen, etc. De optimale periode van dit onderzoek loopt van september tot en met mei, maar buiten deze periode is het ook goed mogelijk, als ook goed in dichtere vegetatie gezocht wordt. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden op de volgende data:

- 19 december 2023; 10:30 – 16:30 uur
- 31 januari 2024; 10:30 – 16:30 uur
- 28 maart 2024; 10:30 – 16:30 uur
- 8 mei 2024; 11:30 – 12:30 uur
- 31 mei 2024, 10:30 – 16:30 uur

4.2.3 Cameravalonderzoek

Gedurende het onderzoek hebben op verschillende locaties cameravallen gestaan. Zie hiervoor navolgende afbeelding. De verschillende cameravallen hebben de volgende periodes in het veld gestaan en op het volgende object gericht:

- Cameraval geel:
 - 19 december 2023 – 31 mei 2024
 - Gericht op pijp
- Cameraval groen:
 - 19 december 2023 – 31 mei 2024
 - Gericht op open veld, richting zuidzuidwest
- Cameraval lila
 - 19 december 2023 – 31 mei 2024
 - Gericht op open veld, richting noordnoordoost
- Cameraval oranje
 - 19 december 2023 – 31 mei 2024
 - Gericht op pijp
- Cameraval blauw
 - 16 februari 2024 – 31 mei 2024. Deze cameraval is later geplaatst, omdat eerder op deze locatie een andere cameraval was geplaatst op 19 december. Hiervan bleek na de tussentijdse analyse van de foto's dat de infrarood-functie defect was. Derhalve waren de foto's in de nacht volledig donker en was dus niet te zien of hierop iets was vastgelegd.
 - Gericht op pijp
- Cameraval violet
 - 19 december 2023 – 31 mei 2024
 - Gericht op open veld, richting zuidzuidwest

Locaties losse cameravallen in/bij het besluitgebied.

Voor het cameravalonderzoek zijn cameravallen van het merk Bushnell en type Trophy Cam HD Brown, Model 119874 en van het merk Browning Strike Force HD Pro X, model BTC – 5HDPX gebruikt. Deze werden aan bomen, struiken of weidepalen opgehangen. Zie navolgende afbeeldingen voor een impressie hiervan. De cameravallen maakten drie foto's achter elkaar per trigger.

Links: Browning cameraval vastgemaakt aan weidepaal en gericht op weiland.

Onder: Bushnell cameraval vastgemaakt aan boom en gericht op dassenburcht.

4.2.4 Contact met eigenaren van gronden in de omgeving

Om ook een indruk te krijgen van burchten van de das op niet vrij betreedbare terreinen is ook contact gelegd met:

- De eigenaar van de Loenenseweg 129, Eerbeek
- Vitens; Polweg 7, Eerbeek

5 Resultaten en effectbeoordeling

5.1 Steenuil

5.1.1 Territoriumonderzoek

Tijdens het veldbezoek van 19 februari 2024 is één steenuil waargenomen. Deze werd buiten het besluitgebied gehoord, in een weiland ten noordwesten van Horsterdijk 1. Het betrof een sociale roep. Daarnaast is een oude steenuilkast aange troffen in een bomengroep tussen de adressen Doornbosch Hofstede 107 en 109, zie navolgende afbeelding. Hier zijn tijdens dit veldbezoek geen sporen bij gevonden.

Oude steenuilkast in boom in bomengroep tussen de Doornbosch Hofstede 107 en 109.

Tijdens het tweede veldbezoek op 6 maart 2024 is wederom eenmaal een steenuil waargenomen. Ditmaal waren het gecombineerde territorium- en sociale roepjes van één individu. De locatie hiervan was ten noorden van de adressen Horsterdijk 2 en 4.

Tijdens het laatste veldbezoek op 26 maart 2024 zijn ook weer enkel ver ten noorden van het plangebied steenuilwaarnemingen gedaan. Het betroffen enkele territorium- en sociale roepjes ten noorden van de Horsterdijk ter hoogte van de Bremweg en Mensinksweg.

Navolgende afbeelding visualiseert alle waarnemingen van de steenuil tijdens het territoriumonderzoek.

Waarnemingen van de steenuil in de omgeving van het besluitgebied tijdens het territoriumonderzoek.

5.1.2 Contact met uilenwerkgroep

Op 17 april 2024 heeft steenuilwerkgroep De Steenuil Brummen laten weten waar zover hun bekend steenuilen in steenuilkasten broeden en waar territoria aanwezig zijn. Ze geven aan dat in en in de omgeving van het besluitgebied geen steenuilterritoria of broedende steenuilen bekend zijn. Verder weg zijn wel broedende steenuilen en territoria bekend. De steenuilenwerkgroep heeft verzocht deze gegevens niet openbaar te maken. Derhalve worden deze niet in dit rapport benoemd. We hebben de gegevens geanalyseerd en ons inziens bevinden de bij de werkgroep bekende nestplaatsen zich te ver van het besluitgebied om het besluitgebied onderdeel van een territorium te kunnen laten zijn.

5.1.3 Sporenonderzoek

Tijdens het sporenonderzoek zijn geen sporen van de steenuil aangetroffen in het besluitgebied en bij de oude steenuilkast in de omgeving.

5.1.4 Effectbeoordeling

Er zijn in zijn geheel geen aanwijzingen die duiden op de aanwezigheid van een steenuilterritorium in het besluitgebied. Tijdens het territoriumonderzoek zijn geen steenuilen in of in de omgeving van het besluitgebied gehoord. Ook steenuilwerkgroep De Steenuil Brummen heeft aangegeven geen weet te hebben van een nestplaats of territorium in of in de omgeving van het besluitgebied. Tot slot zijn er ook geen sporen van de steenuil aangetroffen. Al met al kan gesteld worden dat het besluitgebied geen onderdeel vormt van een steenuilterritorium. Van negatieve effecten van de voorziene ruimtelijke ontwikkelingen van het gebied op de steenuil is dan ook geen sprake.

5.2 Das

5.2.1 Bureauonderzoek

Navolgende afbeelding toont de bekende burchten van de openbare ArcGis-kaartlaag 'Fauna- Dassenburchten 1990-2012'. Hieruit blijkt dat een groot aantal burchten bekend is in de ruimere omgeving van het besluitgebied. De dichtstbijzijnde burcht betreft een onbewoonde of incidenteel belopen burcht ten noorden van het besluitgebied op een afstand van 886 meter. De dichtstbijzijnde burcht die volgens deze info regulier bewoond is, bevindt zich op 952 meter ten zuidwesten van het besluitgebied.

Bekende burchten van de das in de ruimere omgeving van het besluitgebied. Bron: ArcGis-kaartlaag 'Fauna- Dassenburchten 1990-2012'

Volgens de NDFF-waarnemingen (kaarten van deze waarnemingen mogen niet openbaar in rapportages gedeeld worden) is de dichtstbijzijnde waarneming gedaan direct ten zuidwesten van het besluitgebied. Het betreft één adult individu op 7 juni 2020. Daarnaast is het grote aantal waarnemingen op Park Coldenhove, verder ten zuidwesten van het besluitgebied opvallend. Dit kan verklaard worden door de combinatie van mensen in voor de das geschikt leefgebied. Verder komen de dassenwaarnemingen goed overeen met de ArcGis-kaart.

5.2.2 Sporenonderzoek

5.2.2.1 19 december 2023

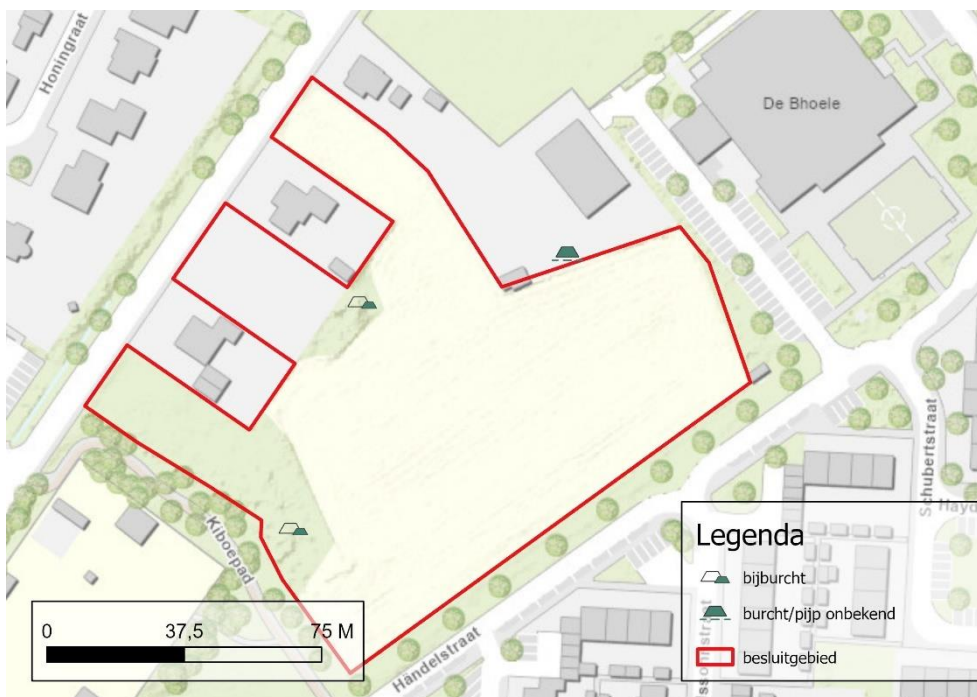
Tijdens dit veldbezoek is geconstateerd dat het hekwerk rond de zuid-, oost- en noordzijde van het besluitgebied helemaal dicht is en dat de das hier dus niet doorheen kan. De das kan dus enkel het besluitgebied via de open westzijde betreden en verlaten. In het besluitgebied zijn rond het middelste bosje sporen van de das

aangetroffen, namelijk wroetsporen. Zie navolgende afbeelding voor een voorbeeld.

Voorbeeld van wroetsporen in het besluitgebied.

Verder zijn de precieze locaties van de aanwezige burchten en pijpen van de das bepaald. Zie navolgende afbeelding.

In het besluitgebied zijn drie dassenburchten aanwezig.

De noordelijke burcht bevindt zich direct buiten het besluitgebied in een bosje en bestaat uit twee pijpen. Er waren hier geen verse sporen van uitgegraven zand aanwezig. De pijpen hebben wel nog de grootte van een dassenpijp, maar zijn wel aan de kleine kant. De burcht lijkt dus enigszins vervallen en krijgt daarom de notificatie burcht/pijp onbekend. De middelste burcht ligt in het besluitgebied en bestaat ook uit twee pijpen. Hier was snoeihout op gelegd. De inschatting is dat dit een bijburcht is. De zuidelijke burcht bestaat uit drie pijpen en lijkt ook een bijburcht. De pijpen hiervan bevinden zich deels onder afval van onder andere een golfplaat en een omgevallen boom. Zie navolgende afbeeldingen voor foto's van de drie burchten.

Noordelijke burcht

Middelste burcht

Zuidelijke burcht

Tenslotte heeft de veldwerker de groene bermen langs de wegen, met name ten zuidwesten en noordoosten van het besluitgebied afgezocht op sporen van de das, tot uiterlijk circa 500 meter van het besluitgebied. Dit omdat dit de waarschijnlijke looprichtingen zijn waarlangs de das het besluitgebied betreedt. Hier zijn echter in zijn geheel geen sporen aangetroffen.

5.2.2.2 31 januari 2024

Tijdens dit veldbezoek zijn nieuwe wroetsporen aangetroffen rondom het middelste bosje in het besluitgebied. Daarnaast zijn wroetsporen aangetroffen in het gras in de meest zuidelijke vinger van het besluitgebied, nabij de Ringlaan. Ook dit veldbezoek is in de omgeving van het besluitgebied gezocht naar sporen. Dit keer is met name gefocust op het Bos-Kobuspark en andere vrij te betreden bosjes hier ten noorden van. Dit alles ligt op circa 500 meter ten zuidwesten van het besluitgebied. Hier zijn geen sporen aangetroffen.

5.2.2.3 19 februari 2024

Tijdens het veldbezoek voor de steenuil is één das in het besluitgebied waargenomen. Deze rende naar het struweel aan de zuidrand van het besluitgebied. Dit was om 19:21 uur.

5.2.2.4 28 maart 2024

Tijdens dit veldbezoek zijn geen nieuwe verse sporen in het besluitgebied waargenomen. Dit is gezien de vele regen ook moeilijk te constateren. Tijdens dit veldbezoek is daarna met name gefocust op het vinden van andere dassenburchten, specifiek ook een hoofdburcht, in de ruimere omgeving van het besluitgebied. Zie navolgende afbeelding voor een globale weergave van het onderzochte gebied.

Onderzochte gebieden tijdens het veldbezoek van 28 maart 2024.

Tijdens dit veldbezoek is een dassenburcht vastgesteld in een bosje tussen de Weverweg en Loenenseweg. Deze had één pijp. Op basis van de sporen is het onduidelijk wat voor type dassenburcht het kan zijn. Zie navolgende afbeelding voor de locatie.

Kleine burcht tussen Weverweg en Loenenseweg

5.2.2.5 8 mei 2024

Omdat nog geen hoofdburcht in de omgeving van het besluitgebied is gevonden, is met de bureaustudie en waar al sporenonderzoek heeft plaatsgevonden, bepaald waar de hoofdburcht nog aanwezig zou kunnen zijn. De betreffende locaties zijn mogelijk niet vrij te betreden. Om dit na te gaan vond op deze datum ter plekke een controle plaats, zodat eerst nog toestemming van de eigenaren gevraagd kan worden. Bij deze check is gelijk al een hoofdburcht gevonden in de uitloper van een bos op circa 1,5 kilometer ten westzuidwesten van het besluitgebied. De burcht bestaat uit circa 15 pijpen en bevindt zich naast een voetpad en er zijn veel wroetspooren om de burcht aanwezig. Zie navolgende afbeeldingen voor enkele foto's en de ligging van de burcht.

Enkele pijpen van de hoofdburcht 1,5 km ten westzuidwesten van het besluitgebied

Nieuw aangetroffen hoofdburcht in bos. De drie waarnemingen van de hoofdburcht vormen de randen van de burcht. Het betreft dus één grote burcht.

Uit de controle bleek verder dat twee locaties zich op privéterrein bevonden, namelijk:

- Loenenseweg 129, Eerbeek (particulier)
- Polweg 7, Eerbeek (terrein van Vitens)

De overige nog te onderzoeken terreinen waren allen vrij toegankelijk (zie navolgende paragraaf).

5.2.2.6 31 mei 2024

Tijdens dit veldbezoek zijn dus de locaties onderzocht waarvan op basis van de verspreidingsgegevens nog een (hoofd)burcht te verwachten is. Zie navolgende afbeelding voor de onderzochte locaties. Het Vitens-terrein kon uiteindelijk niet bezocht worden, maar hier is wel contact over geweest, zodat een indruk is gekregen van de aanwezigheid van burchten. Zie paragraaf 5.2.4. Het terrein van Loenenseweg 129 is wel bezocht, maar de eigenaar heeft verzocht geen waarnemingen op de kaart aan te geven.

Onderzochte gebieden (geel omkader) tijdens het veldbezoek van 31 mei 2024.

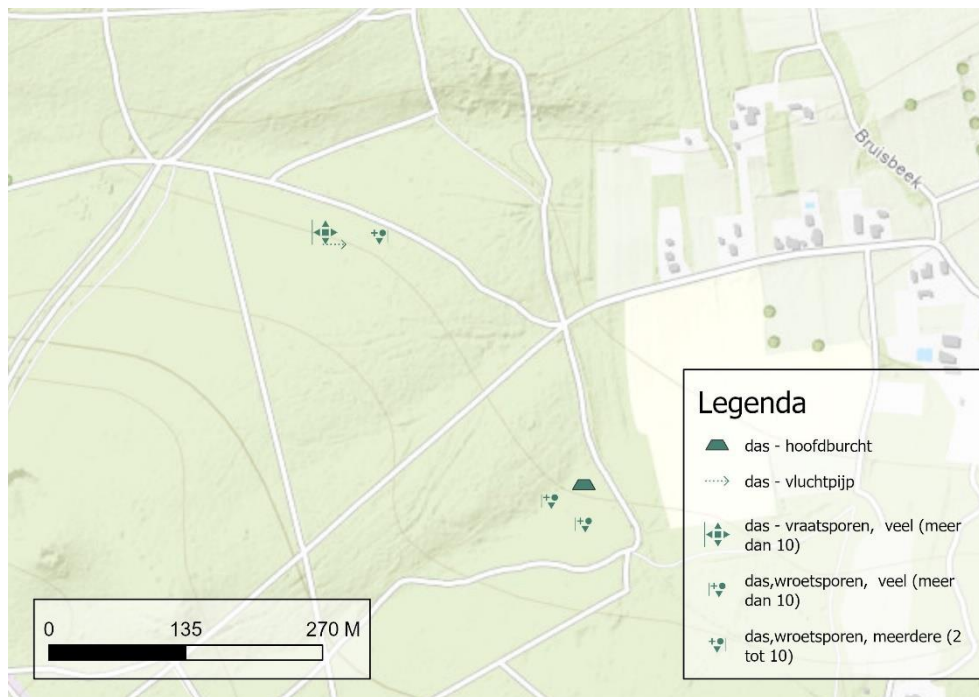
Op locatie 1 is op 8 mei 2024 een hoofdburcht gevonden. Op locatie 2 is een hoofdburcht en een vluchtpijp aangetroffen. De hoofdburcht bevindt zich in het zuidelijk deel van locatie 2 en bestaat uit circa 20 pijpen. De vluchtpijp bestaat uit één pijp en bevindt zich in het noordelijk deel van locatie 2. Rond de vluchtpijp waren zeer veel graafsporen aanwezig. Zie navolgende afbeeldingen.

Enkele pijpen van hoofdburcht locatie 2

Vluchtpijp locatie 2

Burchten en overige dassensporen op locatie 2.

Op locatie 3 waren een hoofdburcht van circa 6 pijpen en een bijburcht van circa 2 pijpen aanwezig. Daarnaast was ook nog een burcht van circa 4 pijpen gevonden. Deze burcht oogde verlaten. Zie navolgende afbeeldingen voor enkele foto's en de locatie van deze burchten.

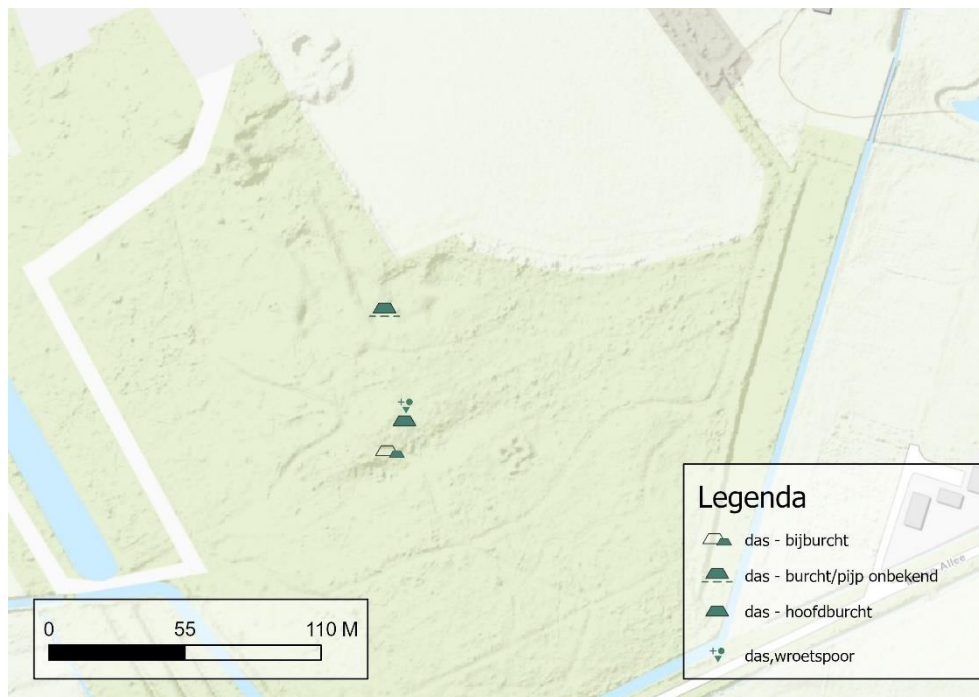
Eén van de pijpen van de hoofdburcht op locatie 3

Bijburcht locatie 3

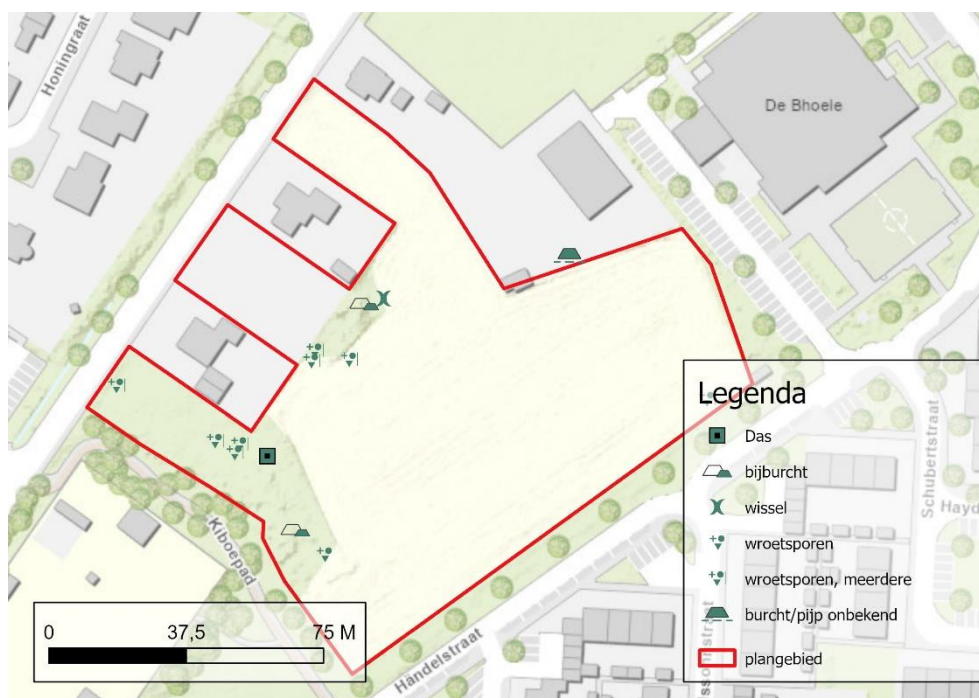
Mogelijk verlaten burcht locatie 3

Dassenburchten en andere sporen op locatie 3.

5.2.2.7 Weergave waarnemingen in het besluitgebied

Zie navolgende afbeelding voor alle sporen, burchten en individuen die tijdens het gehele sporenonderzoek in het besluitgebied zijn waargenomen.

alle sporen, burchten en individuen die tijdens het gehele sporenonderzoek in het besluitgebied zijn waargenomen

5.2.3 Cameravalonderzoek

5.2.3.1 Cameravallen blauw, oranje en geel; bij de burchten

Uit het cameravalonderzoek van de cameravallen die bij de burchten hebben gestaan, blijkt dat op cameraval blauw op 72% van de dagen dat de cameraval actief was een das is waargenomen. Voor oranje en geel was dit respectievelijk 10% en 0,6%. Zie bijlage 2 voor een overzicht van wanneer een das aanwezig was. De das ging tijdens een waarneming vaak de burcht in of uit. Ook werd onderhoud aan de burcht waargenomen. Het betrof steeds één individu tegelijkertijd, waarbij we ervan uitgaan dat het om steeds hetzelfde individu gaat. De cameravallen waren ook op de burchten gericht in de periode dat jonge dassen de burcht uit kruipen (piek in april). Deze zijn echter niet waargenomen. Er kan derhalve gesteld worden dat gedurende het onderzoek geen jongen in het besluitgebied zijn grootgebracht. Ook kan gesteld worden dat de zuidelijke burcht (cameraval blauw) intensief in gebruik is. De middelste burcht is sporadisch in gebruik en de noordelijke burcht vrijwel niet. Navolgende afbeeldingen laten een impressie zien van de gefotografeerde dassen.

In bijlage 2 is te zien dat de SD-kaart van cameravallen blauw en oranje eerder vol waren dan dat de cameravallen zijn opgehaald. Dit kwam omdat de vegetatie te hoog was gegroeid en door de beweging ervan de cameravallen hier heel veel foto's van hebben gemaakt. Hoe dan ook zijn de cameravallen nog steeds een lange periode functioneel geweest.

Das in zuidelijke burcht

Das bij middelste burcht

Das bij noordelijke burcht

Op de cameravallen geel en oranje is ook regelmatig een steenmarter vastgelegd. Op cameraval geel was dit 5% van de dagen en cameraval oranje 12%. Van steenmarters is niet bekend dat ze dassenhollen als verblijfplaats gebruiken. Wel kunnen ze verblijfplaatsen hebben in structuren zoals takkenhopen en dichte struwelen. Gezien de vastgestelde aanwezigheid van de steenmarter, is de kans derhalve reeël dat de steenmarter een verblijfplaats heeft in het aanwezige struweel in het besluitgebied in het middelste bosje of het bosje direct ten noorden van het besluitgebied.

Op cameraval oranje is regelmatig een steenmarter gefotografeerd.

Naast de das en steenmarter zijn ook algemene soorten als roodborst, koolmees, putter en houtduif vastgelegd.

5.2.3.2 Cameravallen groen, violet en lila; open veld

Op de cameravallen groen, violet en lila is sporadisch een das gefotografeerd. Respectievelijk gaat het hier om 4%, 2% en 2% van de dagen. In vergelijking met hoeveel de das bij de burchten is geconstateerd, zijn dit lage aantallen. Volgens het sporenonderzoek kon alleen via de westzijde een das het besluitgebied betreden. Deze drie cameravallen hebben op de drie velden van het plangebied gericht gestaan die toegang geven tot het plangebied. Deze worden echter toch maar weinig gebruikt. Mogelijk is er een meer gebruikte route via de woonpercelen van Ringlaan 28 en 30. Gesteld kan worden dat er geen duidelijke zijde van het besluitgebied is waarlangs de das het besluitgebied betreedt. Zie navolgende afbeeldingen voor camerabeelden van de das van deze cameravallen.

Das op cameraval groen

Das op cameraval lila

Das op cameraval violet

Op deze cameravallen is de steenmarter ook sporadisch waargenomen. Op de cameravallen lila en groen was dit eenmaal. Op cameraval violet is op drie dagen een steenmarter vastgelegd. Interessant is dat een steenmarter op zowel 3 als 11 april is gefotografeerd met een ei in de bek. Op 11 april werd vijf minuten hierna een steenmarter gefotografeerd zonder ei. Dit kan een aanwijzing zijn dat er een verblijfplaats in de buurt van cameraval violet aanwezig is: dus in het middelste bosje in het besluitgebied. De steenmarter zou het ei bijvoorbeeld in de verblijfplaats opgegeten kunnen hebben, of hier neergelegd hebben om later op te eten. Zie navolgende afbeeldingen.

Een steenmarter heeft een ei in de bek

Een steenmarter heeft acht dagen later nogmaals een ei in de bek.

Vijf minuten later keert de steenmarter terug zonder ei.

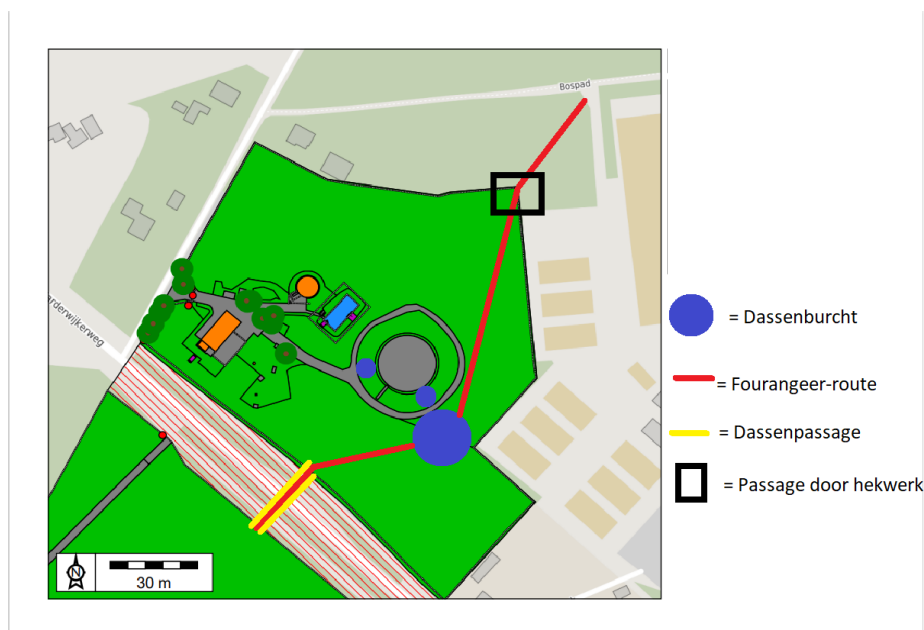
5.2.4 Contact met eigenaren van gronden in de omgeving

5.2.4.1 Eerbeek, Loenenseweg 129

De eigenaar heeft de veldwerker het terrein laten zien. Op het perceel is een bijburcht aanwezig van circa drie pijpen. De eigenaar geeft aan dat er de afgelopen 2,5 jaar activiteit van een das is. Zover bij hem bekend gaat het om één individu. De das is niet altijd aanwezig. De ene keer zit de das er enkele dagen tot enkele weken, daarna weer een hele tijd niet. Ter hoogte van het perceel is onder de Loenenseweg een faunapassage aanwezig. Die was ten tijde van het veldbezoek echter onder water gelopen vanwege de aanhoudende regen. Gezien de aanwezige sporen en wissels loopt de das vanaf de bijburcht richting het oosten over het aangrenzende weiland naar het Bos-Kobuspark. Hier is een gat in het hek aanwezig waar de das onder het hek door kan kruipen. De eigenaar geeft ook aan dat onder de Harderwijkerweg faunapassages aanwezig zijn.

5.2.4.2 Eerbeek, Polweg 7, Vitens-terrein

Vitens heeft navolgende afbeelding met ons gedeeld. Ze geven aan dat er een hoofdburcht en enkele losse pijpen op het terrein aanwezig zijn. Daarnaast is ook te zien dat een faunapassage onder de Harderwijkerweg aanwezig is en dat aan de noordzijde de das het terrein kan verlaten via een passage in het hekwerk.

Op het terrein van Vitens aan de Polweg is een dassenburcht aanwezig. Bron: Vitens.

5.2.5 Effectbeoordeling

5.2.5.1 Das

Uit het dassenonderzoek blijkt dat in het besluitgebied in het zuidelijke bosje een dassenburcht aanwezig is, die intensief gebruikt wordt door één das tegelijkertijd. Daarnaast wordt de burcht in het middelste bosje sporadisch gebruikt. De burcht net ten noorden van het besluitgebied was gedurende het onderzoek niet in gebruik. Er was steeds sprake van aanwezigheid van één das. Ook zijn geen jongen aanwezig geweest. Op basis van het onderzoek kan derhalve gesteld worden dat

twee bijburchten in het besluitgebied aanwezig zijn en één verlaten burcht direct ten noorden van het besluitgebied. Er zijn hierbij geen aanwijzingen dat jongen hier worden grootgebracht. Dit zou gezien de ligging van de burchten ook erg onwaarschijnlijk zijn.

De rest van het besluitgebied kan dienstdoen als foerageergebied, al waren hier gedurende het onderzoek niet erg veel foerageersporen waargenomen. Dit kan echter ook te maken hebben met het langdurige natte weer, waardoor sporen snel verdwenen. Feit blijft dat weilanden en akkers direct grenzend aan dassenburchten belangrijk zijn voor het behoud van de functionaliteit van dassenburchten. Hier moeten we in dit geval dus ook vanuit gaan. Het gehele besluitgebied vormt derhalve essentieel leefgebied voor de das.

De burchten in het besluitgebied zijn onderdeel van een netwerk aan burchten in de ruimere omgeving. De dichtstbijzijnde burcht is een burcht van één pijp (waarschijnlijk vluchtpijp) tussen de Weverweg en Loenenseweg. Verder zijn er meerdere hoofdburchten, bijburchten en vluchtpijpen in de ruimere omgeving gevonden ten westen van het besluitgebied. Uit contact met partijen uit de omgeving blijkt dat onder de Harderwijkerweg en Loenenseweg faunapassages ten behoeve van de das aanwezig zijn. De das in het besluitgebied kan dus relatief veilig zich verplaatsen tussen het besluitgebied en de andere gebieden waar burchten aanwezig zijn.

Het is opmerkelijk dat er burchten en leefgebied van de das in het besluitgebied aanwezig zijn, aangezien het besluitgebied in bebouwd gebied ligt, terwijl de das vooral in het landelijk gebied voorkomt. We gaan ervan uit dat het derhalve een relict is wat ontstaan is na de realisatie van de woonwijk Lombok. Hiermee is dit leefgebied in de kern van Eerbeek komen te liggen, waarbij de das blijkbaar altijd voldoende noodzaak heeft gezien om de burchten te blijven gebruiken. Daarbij zijn er dus ook altijd voldoende geschikte looproutes in en uit het besluitgebied geweest om dit leefgebied veilig te kunnen bereiken.

Met de geplande ruimtelijke ontwikkeling worden in het besluitgebied circa 60 woningen gerealiseerd. Dit zal er hoe dan ook toe leiden dat leefgebied verdwijnt. Dit zal met name het foerageergebied (weiland/akker) zijn. Het zou waarschijnlijk nog wel mogelijk zijn om de twee bosjes met de twee bijburchten in het besluitgebied te behouden. Echter, omdat de burchten al zo omsloten zijn door de dorpskern van Eerbeek, zal met het verlies van het aangrenzende foerageergebied de functionaliteit van de aanwezige burchten verloren gaan. De das heeft namelijk geen enkel foerageergebied meer in of direct grenzend aan het besluitgebied beschikbaar. Derhalve kan geconcludeerd worden dat met de voorziene ruimtelijke ontwikkeling het leefgebied, inclusief aanwezige twee bijburchten in het besluitgebied (en de ongebruikte burcht direct ten noorden van het besluitgebied) in zijn geheel verloren zal gaan.

Gedurende de aanlegfase zou in het geval de burchten wel behouden zouden blijven de kans op verwonden of doden van een volwassen das klein zijn. De das zal

bij verstoring namelijk gelijk een burcht in vluchten. Omdat niet uitgegaan wordt van het grootbrengen van jongen in de burchten, is geen kans op het doden van jongen (van dassen is bekend dat door stress, door bijvoorbeeld verstoring, ze hun jongen dood kunnen bijten). Wel is de kans erg groot dat de mate van verstoring in het besluitgebied dermate groot is dat de das gedurende de aanlegfase de burchten al verlaat.

5.2.5.2 Steenmarter

Uit het onderzoek blijkt dat de steenmarter regelmatig in het besluitgebied aanwezig is. Ook zijn aanwijzingen voor een verblijfplaats in de bosjes. Verblijfplaatsen waar ze hun jongen grootbrengen zijn eigenlijk alleen op stenige locaties aanwezig, zoals in gebouwen. Daar gaan we hier derhalve niet vanuit, omdat gebouwen of andere stenige locaties in het besluitgebied ontbreken. In het geval de bosjes verwijderd worden, dient ervan uitgegaan te worden dat een verblijfplaats wordt vernield. Overigens is de steenmarter wel een opportunistische soort die een netwerk aan verblijfplaatsen heeft. Ook kan het zich goed handhaven in stedelijk gebied. Indien al het groen behouden blijft, zal geen sprake zijn van vernieling van een verblijfplaats. Daarnaast zal de functionaliteit van die verblijfplaats ook niet verloren gaan in de aanlegfase, omdat het een dergelijke mate van verstoring wel kan verdragen. Uiteindelijk zal ook in de toekomstige situatie het besluitgebied nog steeds wel geschikt leefgebied voor de steenmarter blijven.

6 Conclusie en advies

6.1 Vergunning flora- en fauna-activiteit nodig?

In het besluitgebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van essentiële elementen van steenuil en das. Nestplaatsen, leefgebied en andere essentiële elementen van de steenuil zijn niet aanwezig. Echter, er zijn wel twee bijburchten en foerageergebied van de das in het besluitgebied aanwezig. Daarnaast is nog een verlaten burcht direct ten noorden van het besluitgebied aanwezig. Ook vormt het besluitgebied leefgebied van de steenmarter, waarbij ervan uitgegaan moet worden dat de steenmarter een kleine verblijfplaats in het aanwezig struweel heeft. Met de geplande werkzaamheden gaat de functionaliteit van de burchten en het foerageergebied van de das in het besluitgebied verloren. Ook gaat mogelijk een kleine verblijfplaats van een steenmarter verloren, behalve als al het huidige groen in het besluitgebied behouden wordt. Het vernielen van verblijfplaatsen en bijbehorend leefgebied betreft een schadelijke handeling voor deze soorten onder de Omgevingswet. Om de werkzaamheden toch door te laten gaan is een vergunning flora- en fauna-activiteit nodig in combinatie met het treffen van mitigerende maatregelen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels en de specifieke zorgplicht.

6.2 Vergunning aanvragen

Het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen waarbij beschermde soorten (zoals de das en steenmarter) worden verstoord is wettelijk gezien mogelijk als men in het bezit is van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit. Een dergelijke vergunning dient voor dit project aangevraagd te worden bij de provincie Gelderland.

Bij het indienen van een aanvraag vergunning flora- en fauna-activiteit dient een projectplan te worden opgesteld. In dit plan wordt onder andere de verspreiding van de betreffende beschermde soort in het besluitgebied verwoord alsmede het (wettelijk) belang van de ingreep onderbouwd. Daarnaast dient een uitgebreide alternatievenafweging plaats te vinden over waarom de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen niet is te voorkomen.

Een dergelijke vergunning wordt enkel verleend als voldoende mitigerende maatregelen worden getroffen om zoveel mogelijk schade aan de das en steenmarter te voorkomen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met alle broedende vogels en de specifieke zorgplicht.

6.3 Mitigerende maatregelen

6.3.1 Das

Het voornemen bestaat om het gehele besluitgebied voor woningbouw te ontwikkelen. Hiermee wordt het besluitgebied als leefgebied (bijburchten, verlaten burcht buiten het besluitgebied, foerageergebied) ongeschikt voor de das. Derhalve dient als mitigerende maatregel voorzien te worden in nieuw leefgebied voor de das. Dit moet een locatie zijn waar nieuwe burchten worden aangelegd of waar de das zelf nieuwe bijburchten kan graven. Deze locatie moet goed toegankelijk zijn voor de das. Dit betekent dus dat de locatie niet versnipperd in het landschap mag liggen. Ook moet voldoende geleiding in de vorm van houtwallen/singels of andere geleidende groene elementen aanwezig zijn, zodat de das de nieuwe locatie goed kan vinden. Tenslotte moet direct rond de burchten voldoende geschikt foerageergebied aanwezig zijn. Er moet ook voorzien worden in voldoende ontwikkeltijd, om de das te laten wennen aan de burchten en zodat hij deze mogelijk ook al in gebruik gaat nemen. Tenslotte moet uiterst zorgvuldig de das geweerd gaan worden uit het besluitgebied. Als de das het gebied heeft verlaten mogen de werkzaamheden pas op de gangbare manier uitgevoerd worden. Er zou bekeken kunnen worden of het uitvoeren van werkzaamheden in gereguleerde vorm ook kan bijdragen aan het weren van de das uit het besluitgebied.

Bovenstaande mitigerende maatregelen moeten uitgevoerd worden door een deskundige op het gebied van dassen.

6.3.2 Steenmarter

Voor de steenmarter geldt dat als alle bosjes/struweel in het besluitgebied behouden blijven, geen mitigerende maatregelen hoeven te worden uitgevoerd (er is dan ook geen vergunning nodig). Indien er wel bosjes/struweel verwijderd worden, moet in de toekomstige situatie ook weer mogelijkheden voor de steenmarter zijn om in het besluitgebied kleine verblijfplaatsen te maken. Er dient derhalve nieuwe struweel in het besluitgebied aangelegd te worden. Het plaatsen van twee marterkasten in het struweel vormt hierop een waardevolle aanvulling.

6.4 Broedperiode en specifieke zorgplicht

De specifieke zorgplicht is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten.

Broedende vogels, vanaf het bouwen van het nest tot het uitvliegen van de jongen, zijn strikt beschermd. De broedende vogels en hun jongen mogen niet verstoord, verwond en gedood worden. Daarnaast mogen in gebruik zijnde nesten ook niet beschadigd en vernield worden. Zonder maatregelen kan dit bij ruimtelijke ingrepen wel gebeuren. Er is echter voor ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling hiervoor te verkrijgen in het kader van de Omgevingswet. Wij adviseren daarom om de

werkzaamheden buiten de broedperiode (broedperiode loopt globaal van half maart tot en met half augustus) te starten, zodat er vanwege de dan aanwezige verstoring geen vogels in de buurt gaan broeden. De werkzaamheden kunnen dan vervolgens wel in de broedperiode doorlopen.

6.5 Vervolgstappen

- Aanvragen vergunning flora- en fauna-activiteit dat en mogelijk ook steenmar-ter
- Tref tijdig voldoende mitigerende maatregelen;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de specifieke zorgplicht.

Geraadpleegde literatuur

BIJ12, 2017a. Kennisdocument Steenuil *Athene noctua*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017b. Kennisdocument Das *Meles meles*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

Ministerie EZLI. 2012. Memorie van toelichting bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk.

Ministerie EZ. 2015. Memorie van antwoord bij Wet natuurbescherming. Kamerstuk Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Netwerk Groene Bureaus, 2021. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie 2023). Netwerk Groene Bureaus, Odijk.

Netwerk Groene Bureaus, Definitielijst Netwerk Groene Bureaus 2020, 16 januari 2020.

SAB, 2024. Quick scan natuur. Eerbeek, Händelstraat. SAB, Arnhem.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5: 1-584. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden

Websites:

www.bij12.nl

www.ndff.nl

www.rijksoverheid.nl

www.sovon.nl

www.vogelbescherming.nl

www.wetten.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1: resultaten cameravallen bij burchten

+ ter plaatse

++ eenmaal per dag in en/of uit de burcht gekropen

+++ meerdere malen per dag in en/of uit de burcht gekropen

x gerommeld rond de burcht (bijvoorbeeld burcht uitgegraven)

Blauw: cameraval nog niet geplaatst

Lichtblauw: SD-kaart vol

Datum	Cameraval blauw	Cameraval oranje	Cameraval geel
19-12-2023			
20-12-2023			
21-12-2023			
22-12-2023			
23-12-2023			
24-12-2023		+	
25-12-2023			
26-12-2023			
27-12-2023			
28-12-2023			
29-12-2023			
30-12-2023			
31-12-2023			
1-1-2024			
2-1-2024			
3-1-2024			
4-1-2024			
5-1-2024			
6-1-2024			
7-1-2024			
8-1-2024			
9-1-2024			
10-1-2024			
11-1-2024			
12-1-2024			
13-1-2024			
14-1-2024			
15-1-2024			
16-1-2024		++	
17-1-2024			
18-1-2024			
19-1-2024			
20-1-2024			
21-1-2024		+	
22-1-2024		++	

23-1-2024		++
24-1-2024		
25-1-2024		
26-1-2024		
27-1-2024		
28-1-2024		
29-1-2024		
30-1-2024		++
31-1-2024		
1-2-2024		
2-2-2024		+
3-2-2024		
4-2-2024		
5-2-2024		
6-2-2024		
7-2-2024		
8-2-2024		
9-2-2024		
10-2-2024		++
11-2-2024		
12-2-2024		
13-2-2024		
14-2-2024		
15-2-2024		++
16-2-2024	++	
17-2-2024	++	
18-2-2024	+++	+
19-2-2024	++	
20-2-2024	++	
21-2-2024	+++	
22-2-2024		
23-2-2024		
24-2-2024	++	
25-2-2024	+++	
26-2-2024	++	
27-2-2024	+++	
28-2-2024	++	
29-2-2024		
1-3-2024		
2-3-2024	+	
3-3-2024	+++	
4-3-2024	++	
5-3-2024	+++	
6-3-2024	+++	
7-3-2024	++x	
8-3-2024	++x	

9-3-2024	++	
10-3-2024	++	
11-3-2024	++	
12-3-2024	++x	
13-3-2024	+++	
14-3-2024	++x	
15-3-2024		
16-3-2024		
17-3-2024		
18-3-2024	+++x	
19-3-2024	++	
20-3-2024		
21-3-2024		
22-3-2024		
23-3-2024	++	
24-3-2024	+++	
25-3-2024	++	
26-3-2024	++	
27-3-2024		
28-3-2024		
29-3-2024		
30-3-2024	++	
31-3-2024		
1-4-2024	++	
2-4-2024		
3-4-2024		
4-4-2024	++	
5-4-2024	++	+
6-4-2024	++	
7-4-2024	++	
8-4-2024	++	
9-4-2024	++	
10-4-2024		
11-4-2024		
12-4-2024		
13-4-2024		
14-4-2024	++	
15-4-2024	+++	
16-4-2024	++	
17-4-2024	++	
18-4-2024	++	
19-4-2024		
20-4-2024	++	
21-4-2024		
22-4-2024		
23-4-2024		

24-4-2024		
25-4-2024		
26-4-2024	++x	
27-4-2024	++	
28-4-2024	++x	
29-4-2024	++	
30-4-2024	++x	
1-5-2024	++x	
2-5-2024	++	
3-5-2024		
4-5-2024	++x	
5-5-2024	++	
6-5-2024	++	
7-5-2024	++	
8-5-2024	++	
9-5-2024	++	
10-5-2024	++	
11-5-2024	++	
12-5-2024	++	
13-5-2024		
14-5-2024		
15-5-2024		
16-5-2024		
17-5-2024		
18-5-2024		
19-5-2024		
20-5-2024		+x
21-5-2024		
22-5-2024		
23-5-2024		
24-5-2024		
25-5-2024		
26-5-2024		
27-5-2024		
28-5-2024		
29-5-2024		
30-5-2024		
31-5-2024		